

EL TEMPS QUE CORRE PER JOAN F. MIRA

Un llarguíssim regnat

“És difícil, des de fora de València, imaginar el pes d’un poder tan pertorbador. Però sense valorar aquest pes i les pertorbacions que ha produït, hi ha fets i processos decisius que no es poden entendre. El llarguíssim regnat de la senyora Reyna ja té, per mèrits propis, un lloc central en la història valenciana. Un lloc molt fosc, un lloc inoblidable.”

Suposant que la història no siga només economia, sinó també ideologia, política, espasmes col·lectius i alguns altres elements o factors, i suposant que la poca o molta història valenciana del segle XX es puga dividir en terços (el primer fins a la guerra civil, el segon la dictadura franquista, el tercer la democràcia i l'autonomia), el resultat final no resultarà comprensible sense alguns noms singulars. Que es poden reduir a només tres o quatre, per exemple Blasco Ibañez en la primera part, el mateix general Franco (qui si no?) en la segona, i Joan Fuster i Maria Consuelo Reyna en la tercera. Com que a l'època franquista l'únic personatge realment decisiu era el mateix Franco, obvietat perfecta i que s'aplica a l'estat dels espanyols com al país dels valencians, són els altres noms els que podrien resultar discutibles. Però jo no trobe, entre el 1900 i la II República, cap ideòleg, polític, o personatge públic, a qui se li puga atribuir un paper equivalent al de don Vicent Blasco. Ningú va ser tan popular, ningú condicionà tant la vida política de la capital del país i per tant del país sencer, ningú va deixar un solatge d'idees i d'actituds de tan llarga durada, ningú va ocupar tan centralment un espai sociològic on haurien pogut arrelar moviments d'un altre caràcter més consistent. L'autor de *La Barraca* va ser, per bé i per mal (pel bé d'un republicanisme popular, pel mal d'un valencianisme coherent), un personatge sense el qual la història valenciana, almenys la política i la ideològica, difícilment es podrà entendre o interpretar. Del general Franco no diré ací res de nou: només que el franquisme va reforçar encara, si era possible, la identificació de les dretes locals amb una ideologia simplificada d'espanyolisme i *valenciania*, de conformisme reaccionari i d'immobilisme cultural, de suspicàcia contra tota modernitat substancial, i del més clàssic i genuflex provincianisme.

Ja sé que la senyora Reyna es quedaria molt sorpresa i espantada, si mai llegia aquest paper —cosa improbable—, en veure el seu nom al costat del de Fuster en tant que imprescindibles, tots dos, per entendre la història dels anys més recents. No serà, ni de bon tros, l'únic lector que se n'espante. Però que algú em demostre que hi ha hagut dos noms més importants: més que el nom de Joan Fuster, en un camp,

i més que el de Maria Consuelo Reyna en l'altre. I supose que no cal definir ací a quins “camps” vull referir-me. O sí que cal. En un costat hi ha el poc o molt combat per la democràcia durant el franquisme, el pensament crític i lliure, l'intent de posar el País Valencià, en tant que país, en el camí d'un projecte nacional propi, no de suma regional de províncies espanyoles, hi ha el pensament renovat de l'esquerra política, hi ha les —tímides, temeroses— aplicacions de la ideologia a la realitat quan aquesta esquerra ha governat. I sense la influència del pensament fusterià, o sense allò que aquest nom “significa”, l'última etapa de l'antifranquisme, les commocions col·lectives de la transició, i alguns aspectes centrals dels programes polítics, no haurien estat el que van ser. Simplement, el conjunt de l'esquerra valenciana ha estat una mica més *valenciana*, gràcies a tot allò —o almenys a una part d'allò— que el nom de Fuster “representa”. I a tots aquells que s'hi troben expressats o representats.

En l'altre costat, amb un altre projecte, antagonic, hi ha hagut Maria Consuelo Reyna. Cap altre ideòleg, polític, governant o no, cap Lizondo, Broseta, Abril o Attard, no ha tingut un paper tan central i tan decisiu: sense *ella*, simplement, la dreta valenciana —dreta popular o altament burgesa, dreta ideològica, econòmica i política, i no dic “dreta cultural” perquè ací no n'hi ha—, no hauria adoptat posicions i actituds d'un radicalisme reaccionari tan visible i vociferant com ha estat el cas. Sense l'extremisme ideològic de la directora de *Las Provincias*, la dreta valenciana podia haver entrat en camins de moderació, de serenitat i de diàleg democràtic. No ha estat així. Sense el poder real, i realment exercit, de la senyora Reyna —poder sobre la dreta social i política, sobre l'extremisme blaver, sobre Joan Lerma: poder d'excitació, poder de xantatge, poder insidiós i penetrant—, el joc de forces polítiques, de les idees, dels moviments socials i nacionals, hauria tingut entre nosaltres un camp més civil i pacífic. És difícil, des de fora de València, imaginar el pes d'un poder tan pertorbador. Però sense valorar aquest pes i les pertorbacions que ha produït, hi ha fets i processos decisius que no es poden entendre. El llarguíssim regnat de la senyora Reyna ja té, per mèrits propis, un lloc central en la història valenciana. Un lloc molt fosc, un lloc inoblidable.